

821.161.2

Г 44

ХАРТИЦА

02
111

ГОСУДАРСТВЕННАЯ БИБЛИОТЕКА
Киевского Ордена Ленина
Университетского Института

Володимир
Тейтман

Шар-

ПТИЦЯ

Лірика

Видавництво „Маяк“ Одеса — 1966

ПЕРЕВІРЕНО 04 СІЧ 2019

У2
Г44

ВЛАДИМИР ПЕТРОВИЧ ГЕТЬМАН
ЖАР-ПТИЦА

(На українском языке)

Редактор *В. Г. ШЛЯХОВИЙ*
Художник *Б. А. Нечерда*
Художній редактор *Т. М. Молчанова*
Коректор *С. І. Вайнблат*

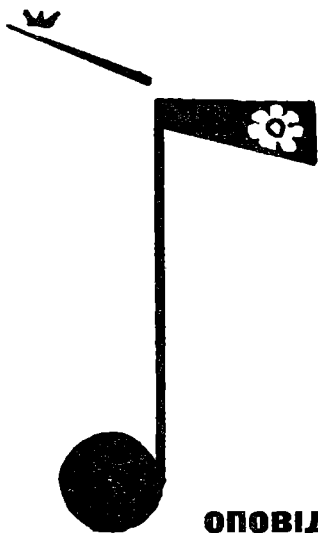
БР 04223. Підписано до друку 2.XI.1966 р. Формат пап.
60×100¹/₃₂. (друкарський № 1), пап. арк. 2,13, друк. арк.
4,375(4,856). Обл.-вид. арк. 3,17. Тираж 8000. Ціна 21 коп.
Зам. 5167.

Видавництво «Маяк», Одеса, вул. Жуковського, 14.

7-4-3

12-БЗ-17-66

Одеська друкоофсетна фабрика Комітету по пресі при
Раді Міністрів УРСР, Одеса, вул. Дзержинського, 24.

ОПОВІДАННЯ

..! ваших рук спорідненість — міцне завзяття!
Святий ваш труд! І цвіт пісенної снаги!
Та перед вами всюди, любі сестри й браття,
У нас, письменників, лишилися борги.

Пророк Хома

Не знаю, як ви ставитесь до неба —
А я пророків твердо визнаю,
...Я ріс без батька у Майках.
Гасав, бувало, зранку й до смерку.
А дід Кіндрат все гахкав молотком,
А дід стругав, тесав і сіяв —
Коваль, і хлібороб, і тесля він.
І так хотів мій дід Кіндрат,
Щоб я умів кувати зброю, сіять хліб,
Плуги клепати і прудкі grindжולי,
Як споконвіку рід козацький наш
Завжди, усюди був на все мастак.
Я поспішав щодуху до Дністра,
І дихав вербами, і осокою,
І чебрецем, і сивим полинем.
І все стояв і дивувався дуже:
Біжить Дністер, з Карпат, говорять, поспіша.
І не міліє, й не спиняється. І рине!
І все туркоче щось, і все розповіда.
Про що говорять ті краплини сріблосяйні,
Про що вирує плин, навіщо бистрина?
Хлюпоче в берег хвиля і зникає...
І я кидаюся у хвилі — і пливу,
І я вслухаюся у таємницю руху.

Очеретами, згодом і болотом,
Солончаками в плавні подаюсь.
Десь жаба плеснула у теплу каламуть,
Бугай озвався і прокричали гуси.
І міради стрибунців — тієї комашні —
І по заплавах, і озерцях завихрили.
А я шукаю все лілеї снігові,
Знаходжу на воді той витвір незбагненний...
Широкий зелен-лист і ніжність снігова.
Стою. Не дихаю. Дивлюсь і мрію...
А що — чи зможуть наші гончарі,
Оті, що глеки, дзбани, куманці виносять
На продаж у Маяках на базар,
Таку лілею з глини сотворить,
Щоби вона і взимку не змерзала? —
Потрібна глина особлива. Може, та,
Що за селом, в яру Козачому знайшлася?
І вже біжу, крадусь на край села,
А то завернуть ще додому стрічні.
І в глинищі рачкюю, все шукаю.
На зуб покуштував — солодка!
А тут і засмоктало вже немов
Під ложечкою. Треба йти додому.
Та й пити хочеться. Біжу. Аж чую —
Розсипав жайворон свою співанку,
А небо, як ніколи, велетенське,
Таке високе, що й кінця не видно,
Пожежна каланча не дістає до нього.
Отак стою і слухаю, аж поки

Не засудомлять у «курчатах» ноги.
— Ну, як вона, сіренька пташка рвійна
Таку виклеплює ловкеньку пісню?
І чи зумів би мій дідусь Кіндрат
Зробить мені таку музику дивовижну?
І я згадав про діда. Й похолонув.
Ох, буде він сваритися ізнов.
Біжу, хоч задихаюся, стежками,
Канавами по кавунцях, по кропиві.
Посинів. Зуби дріботять. І кольки...
І все болить. Бо їсти — аж пече.
І ось до кузні підбігаю, і стаю,
І не наважуюсь заходити відразу.
А що, як мій дідусь добрячий — розізлився?..
Нагримає. Й до всього — покара?..
Не гупа кузня. Лиш розмова
Неголосна до мене доліта.
І я заходжу вже сміливо. Знаю —
Сусіда наш із дідом гомонить.
— Кіндрате, ти побійся бога,
Отого бога, що дарує мозолі,—
Ладимир — золота дитина,
Із нього вийде бандуриста ще!
І засміявся дід Кіндрат, сусіда — ні,
Лиш пальці догори підняв і блиска,
Очима чорними сусіда блиска.
— Ну, що життя! Ось ти, Кіндрате, потом
Щодня вмиваєшся, я горблюсь над шитвом,
А нашим дітям музика потрібна...

Для чого ж Революція тоді?!
Тож він все слухає. І неспроста, Кіндрате,
Із нього бандуриста ще будé!

Так називав сусіда наш Хома усіх,
Хто незвичайним був, а серце мав людське,
Хто шмат глевкого хліба розділяв,
Хто бідним руку подавав свою,
І прагнув об'єднати всі Маяки —
Злидоту всю, голоту трудову,
Що розпанахала, переорала межі —
То «бандуристи», що віддали людям
Останній хліба шмат, і силу, і життя.
Отак Хома їх по-своєму називав,
І все жалівсь, що особисто він — «герой»,
Бо хоче мати невеличкую майстерню,
А це вже оскверніння мрії світової.

— Пророчиш знову?

— А чому б і ні?

Хіба, Кіндрате, ти не заслужив,
Щоб твій гарячий молот, і рубанок твій,
І плуг — онук твій воскресив для всіх?

— Чому ж ти, Хомо, все кричиш на діток:
«Байдикувати є кому. І їсти — є.

А петлі помотати — батько мусить,
Бо вам забаглося у інженери йти!»?

— Е, ні, Кіндрате, це не те,
Сини мої за голку не візьмуться,

А твій онук і плуга, і рубанок,
І молот буде знати. Й нитки — теж.
Щасливий ти, Кіндрате, бо в онуці
Не вмере твоє гаряче ремесло.
Ще пригадаєш ти моє пророцтво,
Хома ж бо бандуриста трішки,—
Не лише пророк...

...І я дивлюся в далеч вже й не помічаю
Ні борони, кувалда, ні горна,
Неначе справді я таке вже серце маю,
В якому все вмістилося сповна!..

Людина космічного віку

В літературній редакції гостра суперечка...
Надають цьому особливого значення —
Передачу «Що таке мить щастя?»
Буде приймати «Інтербачення».

Доводять редактори, втручаються керівні органи —
Кого запросити на цю передачу?—
Людину космічної ери —
Інтелектуальну, мудру, всезрячу.

Людину, що символізує науку,
Предтечу майбутнього опроміненого віку,
Що знає близьких і далеких галактик,
Немов колискову, космічну музику.

— Звичайно, найбільш підходить до цього вчена
Марія Петрівна Діброва,
Член кількох академій, лауреат міжнародних
премій.

— Ну що ж, кандидатура чудова!

— Це буде розмова, яка істотно візниться од інших:
Нове у відчуттях, в сподіваннях і в мислі...

— Це буде діапазон інтелектуала,
Де почуття, як і слова, стислі...

— І хай після цього філософи будують концепції
Про пришестя якісно-нової людини.
— І в цьому велич епохи, велич народу...
— І, якщо хочете, конкретно — країни!

...Перед телекамерою — Марія Петрівна Діброва;
Кінчають передавати кінохроніку «На місці боїв» —
Шумить до крайнеба світла, весела діброва,
І молодь туманіє од солов'їв.

З дитячого саду вибігають малята рожеві...
Хоч хроніка чорно-біла, відчувається — щічки
Палають... І з вихователькою в теплому мреві
Слішать, поспішають малята до річки.

Ось двійко відстало — хлопчик і дівчинка, старша.
Тупцюють між маками... І посміхаються...
А сонце — ну, з ходу, із лету, із маршу
Об плечики смуглії... І — розбивається...

Вигукує поїзд запрошення дальніх мандрівок;
Летить понад маками синьо-оранжова птиця;
З березових гілок струм плеще зелений,
неначе із цівок;
І пада за обрій, у сонце швидка залізниця.

Скінчилася хроніка. Титри—«Що таке мить щастя?»
Виринають із космосу. І музика рине...
І космодроми стрімкі, й проспекти міські смугасті,
Й променисті спіралі, й маєво голубине...

Із хаосу звуків мелодія спіє в роздоллі;
Із круговерті світів розчахнулись простори;
І рука всемогутня по небу пройшла поволі
І лишила циркулі, цифри, блиски-мотори.

І виткали звуки позначені мудрістю очі,
І виткали звуки обличчя краси неземної.
Лиш серце не вирізьбили ці хвилини урочі,
Можливо, в програмі щось оператор накоїв.

А потім лягли на екрані дипломи Сорбонни
І всіх академій, значки лауреата;
Університетські пливли легконосні колони,
Аудиторій заповнених людність строката.

І скульптори глину важку розминали чутливо,
І живописці мольбертів жарких не залишали...
Й сиділа Марія Петрівна Діброва, як диво
Космічного віку, яку віки віншували.

І глянули очі, заіскряні наче сльозою,
З домашніх екранів всього «Інтербачення».
Й Марії Петрівні підказали жестом, рукою —
Говорить за програмою... (Має ж це значення!)

— Пам'ятаю і я мить щастя. І я його знаю.
Ось чи мить воно тільки? За це не ручуся... Ні...
Раз ти щастя пізнав — то пізнав назавжди,
до краю...

Бо воно — моє, бо воно — в мені.

(На екрані ізнов розрахунки й формул химери
І стартують рвучко міжзор'яні станції знов...)
— Це було у війну... Ми проскочили міст. І сапери
Підірвали той міст. Бо за нами ворог ішов.

Ешелон одповзав од вогню, од неволі, од смерті.
Невідомо коли ми з-під обстрілу вийдемо всі,
Між потоками біженців інших — затерті;
Одповзав ешелон по кривавій косі...

Розпанахані селища. Пустка пекуча.
І обхльостані вирвами береги.
І на вістрі безодні — темінь гримуча.
І безодня сама навкруги.

На руці моїй спало двійко єдиних...
Від кордону самого пробиваємось ми
Через всю Україну, із своєї України,
Із своїми відступаєм людьми.

Спить старша. Їй дванадцять минуло учора.
Стиснуте надбрів'є. Сама прокидається раз у раз,
Схлипує. Стогне. Нібито доня — хвора.
Батька кличе. Говорить йому про нас.

Спить менший. Синочок. Першокласник бідовий.
За ці кілька днів хлопчик дорослим став.
(Не раз із батьком своїм над вечір зимовий
Книжки про мандрівки на полюс перегортав).

До старих у відпустку приїхала я із столиці,
Відпочити гадалось, і знову чекав інститут.
А дітям хотілось на моє село подивиться,
На село, що зветься Вишневий Кут.

Бахає ніч. Тріскаються хмари. Летючим шквалом.
Ешелон зупиняється. Ешелон стугонить у ніч.
На обрії сонце безлике ледве вставало,
Ніби говорило — ще далеко до стріч.

Розчавлений степ, закіптюжений ліс лишались
без крику.

Під стукіт надсадний коліс
Вагон прокидався. І голод ліз,
Спустошував землю, як горе, велику.

Діти просили їсти. Діти просили пити.
(Під полудень сонце вогонь лило).
І хтось когось мусив бити.
Прокляття безсилля стягало чоло.

Нарешті зупинка безлюдна. Роз'їзд, обрамлений
садом.

Начальник поїзда біженцю щось проказав,
Той подивився на нього радо
І до нашого вагона притупцював.

— Тихо! Без паніки! Не виходить нікому!
Дайте цеберко. Піду на розвідку. Кажуть — вода...
Що ж піднялося потому!
Рвонувся вагон. Біда!

— На місце!.. Ось дівчинка з дядьком... Більш нікого!—
І на мою показав. Та — за цебро.
Хлопець за нею. Поперед дядька отого
Як він метнувся! (Мое невгомоне добро!)

Раптом поранена жінка скрикнула кволо.
Я нахилилась до неї... Сповзали бинти...
Стала я поратись коло
Неї... Швидше б допомогти!

І поточилася. Люто вагон садонуло.
Гухнули вибухи. І обвалилася тьма.
— Діти?!— крик розтерзався над гулом...
— Де вони?!— Бодем кричала. Сама.

Все захлебнулось. Я — до дверей. Не пускають.
Руки-лещата вхопили мене.
Ось вже споруди повз нас пролітають...
Весь ешелон жахом у безвість жене.

Пруть, сатаніють бомбовози над ешелоном...
Смерть обганяє... Нехай буде смерть!
— Діти?!— І поповзло — невідомо від кого —
вагоном,
Що дядько отой не добіг на чверть...

— Діти?! Бодем стікаю... Хто знає?! Мовчання.
(Руки-лещата скрутили мене).
— Та відпустіте!— Кричить хтось... Ридання...
— Саме страшне відбулося! Саме страшне.

Гул відкотився... Хвилини бомбили, години...
Став ешелон. Вагони сусідні в диму...
Винесли і мене... Як з домовини.
Мов навалили розпечену тьму.

Мертва я. Мертва. Не поворухну рукою...
Встати — не можу. А серце живе однак.
«Мусиш дітей рятувати за огневою
Стіною»,— мама моя подає мені знак.

Чую далеке — «налетіли гулі та сіли на люлі...»
Чую близьке — кричать мої діти, кричать у вогні!
І я піднялася — і у чорному гулі
Побігла, зірвалась по вогненній стерні.

І терпла. Дубіла. В розривах — вмирала...
(Та чорного гуду разносився чорний блиск).
І я, захлинаючись кров'ю, водала
Над світом дитинства, над сяйвом колиск!

Врізались версти летючі під ноги...
Крізь чорне гудіння побачила я —
Біжать мої рідні! Крізь вирви знемоги
Біжать мої рідні! Матусе моя!

А з чорного гулу вогнем садонуло,
Щоб ми не добігли. Ворог уб'є!
— Стрибайте у яр!— І почуло
Моє безталання і щастя мое!

Дибки звелася над вирвами залізниця...
Проповз бомбовоз. Ані кроку не можу ступить...
— Дітки!.. Дайте мені напиться...
Немає?.. Не треба, не треба, не будемо пить...

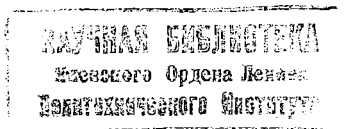
...— Передачу закінчено. Виступала
Марія Петрівна Діброва,
Геніальна вчена космічного віку.
«Що таке мить щастя?»

У нас про це мова
Буде й надалі...

Велику
Подяку прийміть, товариші, з «Інтербачення».
Просимо телеглядачів відгуки нам надсилати.
До побачення!

А зараз дивіться документальний фільм:
«На Місяці Марії Діброві
вдруге —
бувати!..»

101287

Дядько

Задивляється дядько на дівчат молодих,
Вже підтоптаний дядько, а дивиться в очі...
На чорнявих, білявих, на огненно-рудих
Задивляється дядько.

Знайомитись хоче.

Та незручно йому підійти, запросить в ресторан,
А тим більш повести на майданчик, де танці...
«Іч, старчисько, а й той починає роман,—
Чує він, — хоч ніхто не говорить,— у трансі.

«Наїжачені брови, зашкарубла рука,—
Як дівочого сйива торкнулися може?»
«Видно, кинув уже не одного байстрюка.
Гициляка, видать. На порядного й трішки не схожий!»

«Вечорами отак сновига між дівчат,
Де стикає музика потріскані зорі,
Де надсадно ударники в вилясках мчать,
Саксофони мов топляться в морі».

«Розпанаханим зором зустрічних пече,
Хоч спровадив би хто джигунця на алею,
Де пенсійна дрімота години січе,
От йому й пововтузиться з нею...»

Зупиняється дядько, де танців прибій,
Де дівча осяйне випромінює хвили...
І в безжурнім пориві навперебій
Перед нею хлоп'ята літають зраділі.

А вона ж як та брость, що в росі зацвіта...
О, яке безтурботне оце дівування!
І в цнотливій жароті тривожні уста,
Як завії вишневої — красне кружляння.

Де в незвичному леті — все звичне, її,
Де в розлитому шалі — весела освята.
«Гей, хто щастя ще знав — тільки очі мої!
Гей, хто здумав злітати — а я здавна крилата!»

Обірвалася музика. Тенькнули струни.
Диригентська навідліг рука заніміла.
Сивий дядько кричить! І той голос безлунний,
І та мука, як дядько,— не сива вже — біла!

І розпластався дядько на струнах проміння,
Що снують ліхтарі на алеї кохання.
Й розлилося над дядьком дівча — весновінням,
Як його заповітне, єдине бажання.

Й повезла того дядька «Швидка допомога»...
І не взнає дівчина ніколи у світі,
Що несе її батька та вічна дорога,
Що несе її батька — в останнім привіті!

**И не розкаже ніхто, як в неволі проклятій
Він шукав серед в'язнів єдину дитину.
І готовий до смерті,— щоб встали розп'яті!—
Ніс він батьківську муку — ту в серці руїну!**

**Як знайшов на розп'ятті її, між дротами,
Як віддав медсестрі і рвонувся до бою,
Як ізнов загубив, щоб шукати роками,
Щоб упасти тепер перед нею — живою!..**

Оповідання майбутньої поетеси

Були святі — тепер отих святих не стало,
Доведено це космонавтами — нема.
Їх небо всіх історії повіддавало,
Перед наукою ж це спасувала тьма.

І на престолі божім також сон-дрімота,
Лиш інколи ото ракета промайне.
Спровадив бога ще Гагарін за ворота
Святі. І бог потюпав пізнавать земне...

Можливо, він впріває мовчки коло рими,
Можливо, в клубі десь прокручує кіно...
Нема отців... Е, ні! Стривайте, Володимир
Святий з'явивсь... Других, щоправда, не чутно!

Хто знає добре край наш пізньою весною,
Коли п'янить верба, коли бузки цвітуть,
Коли ще трави напливають толокою —
Той знає рай, який ніколи не забудь.

В бузках — хати, у пахощах — стежки, левади,
Над ставом — тиша, кажуть, ніби вікова.
«Іди, лікуй свої нервові всякі вади,
Не тільки нерви — тут ясніє голова!»—

Так дядько мій Степан казав завжди нам радо,
Коли з Одеси гостювати приїздив.

— О хто тебе, розкішна, сонячна левадо,
На втіху нам, як дітям, вчасно породив?!

— Святий якийсь!— тітки відповідають завше,
А сапки в кожної, не випускають з рук.
На держак жаркі, пробачте, поплювавши,
Змахнули сапками... Спочили біля лук...

...Дивлюсь на все — сльоза засяє на хвилину,
Усьому світу розказала б я оце
Про тітку Настю, Ганну, тітку Василину,
Про кожна квіточку, про кожне деревце.

І все прошу я:— Дядечку, та привезіте
До нас у гості, неодмінно запросіть
Поета. Ви ж йому, мій дядечку, скажіте,
Що він таку рясну ніде не бачив цвіть,

Що він таких левад, ручуся, не побаче,
Таких людей метких край світу не знайде,
Хоч наш сусіда-дід глузує все: «Одначе,
Це обійдеться вам... В халепу заведе!

Бо хто писателі — не знаєш ти, дитино,
Це ті, що п'ють багато і їдять — ого!
І ходять в бобочках, і дивляться картинно,
І, значиться, ще свій не пізнає свого!

Зсперечаються, піднімуть колотнечу,
Ну, ряд — на ряд, ну, вал іде на вал:
«Ви просо сіяли? А ми по вас картеччу!»
Бо кожен з них найменше, значить, генерал!

Трапляється, стішки які-небудь... Так зходу!
Не думають, на це часу не вистача.
А що вже всі стоять за правду, за свободу!
Як ті воли, уперті тут. Без калача!»

— Ну що ви, діду, вигадки якісь... До чого?..—
А сумнів закрадається і не зника,—
А, дійсно, для письменника, ще й промітного,
Й земля повинна бути, справді, не така.

І не такий бузок, і не така левада,
І не такі тітки, і не така ж і я,—
І запечалюсь так, сама собі не рада,—
Немов затія вже загублена моя.

...Недільний вечір. Травень ніс медвяні хвилі,
З тітками я на призьбі під бузком була.
І раптом там, де повертає шлях, в розгіллі
Спинилася машина. Й хрипло протягла...

Злетілись хлопці. Щось водій питав хлопчину.
(Бензоколонка далеченько ще од нас).
Махнув рукою. Повернув свою машину.
І біля хати став якраз.— У добрий час!

Прибув наш дядечко Степан, а з дядьком —
люди...

Тітки заметушилися, раді тітки...
Вже накривають стіл... І чути дзвін посуду...
І перед кожним так — на двісті грам чарки.

І ріжуть сало, пахне перцем, ковбасою;
Темно-зелені, як дзеркальні, огірки.
І хата гомонить, мовляв, гора з горою
Не сходяться... А тут зійшлися земляки.

А троє ті від моря, із Одеси прямо,
І хто б сказав, що всі письменники вони?!
Я місця не знайду... Ой, лелечко, ой, мамо?!
Невже це наяву мої веселі сни?!

А чарка все поміж дядьками ходить шпарко...
Дивлюсь — еге! А двоє з тих — не відстають...
А гості з дітьми йдуть... «Завізно» стало, жарко...
Одні сідають лиш, а другі вже встають.

І на подвір'ї гамірно в пахкім розгіллі,
І пісня б'ється в ніч, і струшує бузки.
І вибивають іскри в танцях захмелілі
Щасливі родичі, мої брати й дядьки.

А третій з них — сидить і трішки їсть, не п'є, не
курить...

Переморгнулися тітки:— У чому ж суть?—
Задумались...— Чи недосмаженії кури,
А чи вареника не можна проковтнути?

Чи холодець не йде без хрону і без перцю?
Так, ні! Доволі спеції. Іще й яка!
Й сусіда-дід гикнув: «Потрафили ви серцю!
Ану подайте ще отого гиндика!»

— А що воно, Степане, за причина дивна,
Щоб чоловік (здоров!) та не кутив, не пив?
Видать, йому судилася дорога ж рівна,
Щоби і нам господь усі гріхи простив!

Так тітка Настя проказала в ту хвилину...
— Ой, скільки прожила, а довелось мені
Уперше стрінути оце святу людину,
Святого Володимира. Неначе в сні...

А він все слухає — і пісню над бузками,
І вигуки гостей, і спогади тіток
Про те, як ще коли були вони дівками,
Яких тоді не сіяли квіток!

І зорить пильно так на рушники барвисті,—
На покутті, над ліжком — світлий плеск вишень,
І парубки стрункі й дівчата дженджуристі
Із кобзою в руках вітають гожий день.

Світанок рясно кинув щебет у світлицю...
І хоч недавно розійшлись — вставать пора
Тіткам на буряки... І все біжить, іскриться...
(Біжать і ті, що лиш вигукують «ура!»)

І поле завітчалось сніжними хустками,
Бо ж сказано — жіноча справа — буряки.

(А вже тоді вони спілкуються з дядьками,
Коли «три гички» говять... деякі жінки).

І гості рушили, бо ждала їх Одеса...
За ними я, здавалось, назирці пішла.
І загойдались днів зеленії колеса
Через плантації — з дощами — до села...

А вже під осінь так надходить лист від того,
Якого наша тітка Настя прийняла
За самого — на грішній всій землі — святого,
На п'єдестал ідейності, по-свому, підняла.

«Коли б ви знали, люди щирі, скільки сили
Тоді влила краса гостинності й добра!
Уклін вам шлю, мене ж це ви теплом скорили,
Бо ви, неначе родичі з мого Дністра.

І ваших рук спорідненість — міцне завзяття!
Святий ваш труд! І цвіт пісенної снаги!
Та перед вами всюди, любі сестри й браття,
У нас, письменників, лишилися борги.

Нехай завжди бузок пашисть поміж хатами,
Щебече ранок і завжди гуде бджола,
І ми завжди святими спраглими руками
Стираєм піт дерзань з високого чола!»

І як мені читати все оте прийшлося...
Не заспокоюся до цього часу, ні...
Коли іду — де цвіту сплеск, а де колосся —
Вчуваю я... А може це й мої пісні?..

Романтик

— Мокрокури! Ну як, пліснявієте все біля губки?
На морозець не тягне, в саму колотнечу?..
Залишилось одне вам — прикушувать пещені губки,
Прославляти індивідуальную втечу?

Бо не вам, заколисаним мамцями, битися в хугу
І кривавити руки, й шугати в безодні.
«Індивіди!» Сопіть свою пісеньку ви недолугу:
«О спасибі народу! Що ми не голодні!»

Ех, узяв би до рук автомата, клянуса, відразу,
І строчив би, косив би до болю.
Лише так можна вибити з вас ту солодку заразу,
Що втягнула в міщанство, неначе в неволю!

Говорити, балакати можна із вами...
Мокрокурчики, мамцині, папцині чада!
Ну, бувайте! Хоч відстань космічна ляга поміж нами —
Персонально згадайте. І в цьому — розрада!

І поїхав наш друг-доброволець на північ високу...
І не міг собі місця знайти я потому.
Залишити своє будівництво надумав до строку
І тікати подалі від отчого дому.

Але ж — ні! Не пустили, роботи знайшлося багато...
Все квартири, квартали... Бо ждуть городяни.
А в заочнім — і сесія вже підійшла... Труднуvато!
А ще й муза свої проголошує... плани.

Так і сниться мені, що пишу я в тривожній палатці,
А тайга темноока шумить за палаткою-валом...
І підходять до мене мої читачі, мов дорадці,
І говорять, що пісня — виходить загалом.

Лиш потрібно рядки оповити іскристим світанням,
І наповнити гомоном стишені далі,
І прикрасити все те північним, незвичним сіянням,
Ніби небо штурмують когорти повсталі.

І шепочуть мені, що зустрітисся мушу я з другом,
Однокурсником, справжнім служителем Музи.
Він жар-птицю неспокою заповонив аж за пругом,
Бо цей час у закапелках не прововтузив,

Бо настояний сам на кинджальному вітрі палючим...
Він дихне, і той подих — саме ж то завзяття...
Я стомився. Упав. І встаю, і біжу за летючим...
І стрічаємось ми — загартовані браття.

І розкажує він, як шепочуть, як дихають хаші,
І як з ходу бере він зубасті пороги.
«То в житті, мокрокури і лежні, хвилини найкращі —
Позаздрити можуть космонавти і боги».

А робота ж чекала. Одеса у степ запливала,—
За кварталом — проспект упірнув у пшеницю...
І така ж то настояна тиша на травах стояла,
Що не міг я до ранку ніяк вгомониться.

А роки — за роками... Вже я — виконробом, і маю
Невеличкую книжку поем «Мій неспокій»...
...Хтось дзвонив у контору — чому це, мовляв, не
стрічаю,

Чи не радий побуть при особі високої?

Чи вже так зажирів, закоптивсь, що й піднятись
не годен?

Ну, а Муза ж то як — й по сьогодні ще вірна?..
«Ви скажіть виконробу — на завтра хай буде свободен,
Гість приїхав! Для нього я — радість безмірна!»

І з'явилася радість... Мохната, така бородата,
А червоне обличчя пашить. Як від печі!
І рука вузлувата, широка, неначе лопата,
І дебели — ракети виносити — плечі.

Згріб, затис, засміявся — аж тріснула нібито стеля...
(Іч, схалтурили хлопці, звичайно, учора!)
— Ну, то як,— за оселею знову звелася оселя,
А за нею — звертайся вже й до прокурора?!

— Ні, будемо так, щоб подобались людям палати...

Ну, а ти що, прибув до батьків на часину?

— Не вгадав. Назавжди. Бо набридло до кольок
блукати.

Приземлявся. Шукаю достойну дружину.

У радгосп перейду, попрацюю на хлібі, побачу...
Що тут можна встругнути, за що возвеличуть.
Я тепер, як ніколи, шукаю істотнее, бачу...
Хоч і Муза, й пегас вже до слави не кличуть.

Знаєш, зараз поїдем, свою я покажу квартиру.
Знай,— не дарма мене комари не минали.
Ну, а ти набубнявів, до речі, дивлюся я, в міру.
Видно, гедзі тебе не занадто кусали,—

Дихав степом. Мені ж загоряти прийшлося добряче!
Ну, тепер в мокрокури ніхто не запише.
Так, без фронту, а, глянь — вже й героями стали неначе,
Вже у люльці романтики слава колише!

І зім'яту газету під ніс мені тиче недбало,
Де на першій сторінці — портрет і замітка...
І так гірко мені, і так сумно, безрадісно стало,
Мов під серце вгніздилась іржавая скіпка.

— Приготуйся. Приїхали. Очі замруж на хвилину...
Ось поріг... Не спіткнись. Дозволяю... Дивися!—
Ради чого ішов партизан Залізник до загину,—
Ради того і ти, одностудцю, молися!..

Мов північне сіяння, дзеркальні стільці і серванти,
Поліровані шафи і крісла дрімоти,
І в кутку золоті, в оксамитнім футлярі куранти,
Першокласної, просто святої роботи.

І тоненькі, рожеві, як персики, дами-кокетки,
І жучки із магічним, кармінновим зором,
І фарфорові, ніби припудрені, все статуетки,
Із орлом, що кружляє над срібним чорнильним
прибором,

І тугі килими, що заглушують навіть зітхання
Повітряних цих дам, і ширяння орлине.
І таке безголосе, сліпе і мертвотне сіяння,
Що вчувалося — морок із кожного рине.

І рвонув я з кімнати ядучої, із підземелля,
І кричав, що нікого й нічого не знаю,
І на крик мій, здавалось, валилося небо, як стеля,—
І відчув, що полегшало мов, оживаю!

Та від жаху скресають думки — незагоєні рани,
Це ж і ви сполотніли,— почувши,— до болю:
— Мокрокурчики! Папціні, мамціні лежні і панни,—
У тайгу б вас!— несеться по сірому полю...

А газета уже видруковує заклики-плани:
«Незвичайний романтик в звичайному полі!..»
І ятряться рядки мої... Хай же ці вічні рани
Обпечуть вас, мої слухачі світлочолі!

Чи не в цьому ж безсмертя...

Вмер
у моїх Маяках на Дністрі
старий рибалка.
Німо Дністер журились.
І туманіла безмовна верба.
І дощі, як тумани,
і сонце, як світло бліде,
проглядало.
Мов підрізане, впало весло.
А каюк захлюпнула печаль.

Уперше за роки усі
Черненко Іван Самійлович
Підняв чорне вітрило
і поплив Маяками
у вічність.
Хоч ніколи не думав рибалка старий,
Що доведеться пливати йому
вулицею рідного села,
Як Дністром пропливав,
не каюком —
на руках молодих.

Засмаглих і сонячних.

А ось і полив.

Ще не змерхла блакить ув очах,
Яку увібрав він світанками гожими,
Здається іще —

що зіпреться на дивний каюк,—

Як оркестр вже голосить,

говорить про нього:

— Людина була, бо трудилась вона.

— І більше не буде?

— Був, та й нема.

— А чи буде ж колись?

Поміж очеретом і поміж латагтям
Каюк пробирався не раз і не двічі,
Між духом вербовим,

між млостью лілей.

Птахи тріпотіли над ним,

ніби струни.

Траплялося,

брав же рушницю,

стріляв дичину.

Траплялося,

що опускав і рушницю.

І гомін небесний

він слухав і слухав.

За хмарами там і за обрієм там

Бриніло життя.

Бриніло життя.

Кому ж це вдавалось туди залетіти? —
А він залітав —
Із птахом,
якому життя дарував,
На сонячній ниточці,
що пробивалась крізь хмари,
На тій, що єднала
його й далечінь.
Ота далечінь,
що йому простеляла дорогу,
По котрій ніхто з маячан не ходив.

Траплялось,
каюк
залишав
швидкоплинний Дністер,
У степ впливав,
що білів і білів.
Мов наказував степ —
тільки той,
хто під білим вітрилом,
Може далеч долати мою.
Не наважувавсь кожен
в безмежжя пливти степове.
Тільки він тут знаходив розраду,
Він —
Черненко старий,
споконвічний рибалка,

Під вітрилом своїм,
білосніжним вітрилом життя.
У мисливських чоботях, кужайці
ішов на зайців.

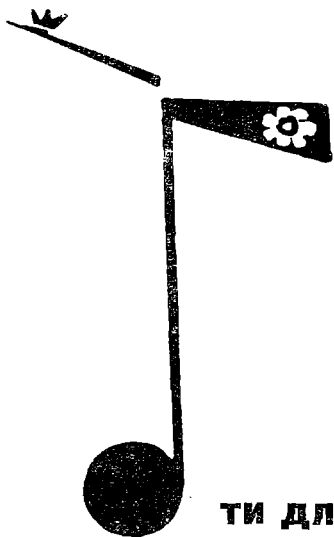
Не ішов,
а торкав він дорогу дністрянську.
І розказував степ йому
думу й турботу свою.

Як утома клепала,
гатила утома...
На спочинок, до грубки вела і вела.
Але вибалок сніжний та струмок-непосида
Жебонів під льодком,
між зелених стеблин.
До старого вітався.
І більш ні до кого.
І старому казав він —
і більше нікому:
«Ось тепер я не згину,
тепер оживу.
Із дощем, із відлигою,
з громом і сонцем
До Дністра я домчу.
Ще зустрінємось ми».

Повертався додому старий
у Маїки,

І рибальських дітей
він скликав для наук.

А тепер — він пливе
і пливе він
Маяками рідними,
Вперше —
чорне вітрило над високим чолом,
І Черненків каюк —
на руках молодих,
Молодих,
і засмаглих, і сонячних.
А в очах покоління —
опроміненні сльози.
Чи не в цьому ж безсмертя
Черненка старого —
У сльозах молодих?..

ТИ ДЛЯ МЕНЕ ТАКА...

Сумую за вами... Вина ж це моя,
Що тяжко мені між чужими розмовами.
Ну що без родини у світі цім я
З очима промінними, чорними бровами?..

Ні, я не заздрю багатству і славі...

Ні, я не заздрю багатству і славі,
Не видаюся я наверхи.
Ніжні створіння, біляві й чорняві,
То мої болі і чесні гріхи.

Що вже люблю осіянні обличчя,
Погляди, сонцем наповнені вщерть,
То моя злагода і протиріччя,
То моя ніжність і то моя твердь.

Слухаю музику білого саду,
Дихаю сполохом м'яти в росі...
Так і живу, і квітчаю розраду,
Так і не вмру, бо ряснію в красі.

Чи буває на світі таке,
Щоб тікали жінки від кохання,
Бо воно, як полин той, гірке,
Як осіннього вітру зітхання?

Тільки ти, як оті, не втечеш,
Скорше вигорять сповнені ріки,—
Ти з кохання в безтямі помреш
І воскреснеш — любити навіки!

Відшуміли сполоскані сполохи...

Відшуміли сполоскані сполохи
Від багряної тої гряди.
Зацвітають над обрієм соняхи,
І на кручі спливають сади.

За Дністер, за Маяки духмяниться,
За мое материнське село.
Тільки жаль, що веселки туманиться
Пурпурово-блакитне весло.

Це б гребти, впливати повз соняхи...
Аж до моря, де ждеш в самоті,
Де кресали сполоскані сполохи
На твоїй незрадливій путі.

Не кури, не дими...

Не кури, не дими... Бо вже осінь...
І нанизує плин журавлиний дороги смутні.
За Маяки смутні, береги світлоросі
Відлітають мої неціловані дні.

Не кури, не дими... Рвуть вітриська
Не пожовклії сльози німих яворів..
Хоч і сонце у хмарах заблиска —
То мій жар, що горів і не згорів.

Не кури, не дими... Може, змерхле вогнище
Розпанахає знову цей жур самоти.
І струмлять явори в журавлине те грище,
Мов кричать:

— Не кури!

А за сльози — прости!

Відповідь на залицяння

Кажеш,
серце мене тільки кликало?
Про кохання співаєш мені...
Ех, зустрілась одна...
Завихри мене, віхоло!
Завихри нерозхлюпані дні.

Ех, зустрілась одна...
за лугами — метелиця...
Крізь метелицю —
бачиш?—
уста...

А мені вісімнадцять...
Доріженька стелиться,
За луги ластів'ям заліта.

Ех, зустрілась одна,
що у снах не стуманена.
(Крізь роки, подивись,
на високе чоло).
І дрібними зальотами —
ні, не поранена!
А розлук же їй скільки життя намело!

Ех, зустрілась одна...
 (Пахнеш юністю, віхоло!)
Так, ця жінка чужа
 не відснилась мені.
...Ну, а ти?
 Не клявись!
 Серце серця не кликало...
Не тебе я шукав
 в нерозхлюпані дні...

Ну, що в тобі...

Ну, що в тобі — лукавство, гра чи зрада,
Диявол, ангел, грім чи тиш?
Якась незбагнена гірка бравада,
Кудись біжиш, в розвихрі мчиш.

Ну, що в тобі — печерний сказ далекий,
Козацька воля і журба,
Очей терпких летючий синій клекіт,
Свята розрада і ганьба?

Ну, що в тобі... Як гострі нерви ллються,
Вихрять, мигтять... У кров, у дим...
І з кожним полиском січуться,
З таким кипінням молодим.

Ну, що в тобі — наруга і освята?
Отрута і жива вода?
Як вся всесильна і розп'ята,
Саме буяння і біда?

Ну, що в тобі? Ну, що в тобі... Мовчання...
Вихрять сніги. Дощі січуть.
І в кожний нерв вліта твоє кохання...
Зумій лише його збагнуть!

Хоч до мене зайшла...

Хоч до мене зайшла
Розрум'янена, біла,
Як і вчора, смутна
Ти в задумі сиділа.

Розглядала книжки,
Прочитала газети...
— Чом не пишуть пісень
Про кохання поети?

Я дививсь у вікно
На стемнілу дорогу,
Бо хотів приховать
І журбу, і тривогу.

Хуртовина гула...
Тож ледь-ледь в сніговиці
На високих копрах
Миготіли зірниці.

Мов крутий терикон,
Піднімались замети...
— Так, пісні про любов
Обминають газети...

Як до себе ішла —
«На добраніч!— сказала...
— Розбуди, щоб від'їзд
У ліси не проспала...»

Ні, не будеш ти спать,
Як і я, до світання,—
В хуртовину ніхто
Не почує ридання,

Не побачить сльозу
Щиросерду, горючу,
В хуртовину густу,
В хуртовину колючу!

Як добре, що поруч з тобою ідемо...

Я клятий, суворий, занадто суворий,
Тобі і спокою, й спочину нема.
А треба — з тобою перейдемо гори.
Я знаю це добре, й ти знаєш сама.

Хотів неспокою — я маю неспокій:
Чекання, скорботу і радість твою.
Тож де не буваю у світі широких,
А ніби з тобою повсюди стою.

Товаришко, рідна, до болю, до щему...
Суворість — це ніжності сила і цвіт.
Як добре, що поруч з тобою ідемо
У грізно-суворий, у сонячний світ!

Хоч, може, дружбу нашу
розіб'є незгоди град.
Ми станем ворогами,
все проклявши,
Свої слова
ніколи не візьму назад:
— Кохана ти,
сьогодні і назавше!

Не треба слів

Не треба слів. Не треба. Хай мовчання
Розкаже нам, про що Слова кричали,
Коли вставало й падало світання
За край землі. І руки німували.
Не треба слів.

Уста — в уста. І заговорять руки...
А що Слова? Чого вони бажали?
Щоб жити лиш для вічної розлуки,
Їх люди на розраду висівали?..
Не треба Слів...

Візьмемо ми і тишу, і світання,
І світанковий щем — те озаріння,
І мову рук — незаймане чекання.
І мову губ. Те сонячне кипіння.
Не треба слів.

Світанок легко нам ляга на руки.
І не мовчати їм. Нема мовчання.
Слова ж німі, Слова гіркі розпуки,
Які вродили це святе благання:
«Не треба нас!..»

А ваше волосся лилося...

А ваше волосся лилося. Волосся —
На плечі, на руки. На руки мої...
І тихо шуміло жовтаве колосся,
І тихо дзвеніли блакитні гаї.

А ваше волосся із сонцем сплелось...
Пливло, напливало на землю лунку.
На березі гаю затрималась осінь,
Замріялась осінь в хвилину легку.

А ваше волосся на серце лягало,
І серце бриніло, купалося в нім...
Такої ще ласки воно не стрічало
На березі гаю в мовчанні смутнім.

А хтось мені каже: «Про коси-волосся
Не треба складати, не треба пісень...»
А сонце, мов коси-волосся, лилося,
І плив од гаїв закосичений день...

Тихими крилами сплескує птиця...

Тихими крилами сплескує птиця,
В сонячних зливах пливу у гаїв.
Що ж мені мріється, що мені сниться?—
В'ється доріжка в зажуру твою.

Світла сторожка, підковою — річка.
Біла криниця і свіже цебро...
Ти ж така лёгка, така невеличка,—
Втіха сама і саме ж ти добро.

Птицю шукаєш, що сплеснула в гіллі.
Птицю знаходиш, як мрію свою.
Сонячні хвилі — в калині — доспілі,
Стежку залили по всьому гаю.

Час нам зустрітись. По вінця — криниця.
Біла криниця і свіже цебро...
Все мені мріється, все мені сниться...
Сплеснула птиця. Для нас. На добро.

Знаєте, туга буває на світі...

Знаєте, туга буває на світі...
Дивна, марудна та туга-журба.
Скімленням гострим хвилини сповіті.
Вечір скрипить. Сатаніє тяжба.

Що воно? Звідки? Навіщо? Не знаю...
Жаль, може, сонця? Так зійде воно.
Ось тільки ночі сувій розметаю,
Кину у море на самеє дно.

Варто отак божеволіть з розпуки,
Варто отак шаленіти в журі?
...Де ж твої, мила, всевидючі руки,
Очі надійні в сіянні зорі?

Ні, не сховасш...

Ні, не сховаєш свого боління у склені,
Як не заросяться пахощі в плинному полі.
Ринуть тополі у синьому вічному небі,
Зорі на чоло своє настромили тополі.

Б'ється мій смуток і падає в ринви дощами,
Тиша відлунює в кожному дальному світі...
Я розпанахаю небо терпкими руками
І розгойдаю тополі ті, сяйвом наліті.

Я розтрушу їх на муки твої і скорботи,
Вічного неба хлюпну озаріння любові...
Будь же зі мною, як подих жаркої роботи,
Як многосилля моєї бентежної крові.

Плнуть тополі у синьому вічному небі,
Зорі на чоло стрімке настромили тополі...
Ні, не сховаєш свого боління у склені,
Хоч і заросяться пахощі в ярому полі...

По весняній алеї...

По весняній алеї пливемо з тобою,
А на парк осипаються перші зірки...
Що зустрінусь, не знав я, з жаркою такою,
Що від потиску рук застрибають скалки.
Ти кружляєш і плинеш між тишею ночі
І між розплеском ранку — аж терпне усе.
І смієшся бентежно: «Люби, якщо хочеш,
А то сивий світанок мене віднесе!
Не прохай тільки Слова на вічне кохання,
Не прохай, щоб дружиною стала тобі.
Напою тебе всім... Від терпкого сіяння
Забринять осокови оці голубі...»
І кружляє, літає вогниста, шалена...
Осипається небо на плинні стежки.
І схиляють стрункі осокови рамена,
Мов затримати хочуть цю мить на роки.
По весняній алеї пливемо з тобою,
І в знадливі жароті німіють уста...
Так навіщо ти дихаєш силою злою,
Так навіщо ядуча оця гіркота?
«А хто любить мене променисто і жарко,
Той не буде прохати моєї руки...»
...На весняній алеї примерхлого парку
Каблучками збиває зелені зірки.

Листочків двоє...

Листочків двоє зжовклих на столі,
У склянці... Догоряє жар весни...
Кричать, кричать над нами журавлі —
І все ж то з даліни. Із даліни...

І віриться мені, що листя те
Розправить плечі-крила. І — у вись.
І кожна жилка, жилка зацвіте.
Як то було давно. Було колись...

Ах, смутку мій... Не сам я зараз — ні...
Тебе розхлюпаю сьогодні. Вмить...
Ти чуєш — наді мною в даліні
Ізнову плин весняних днів шумить.

Листочків двоє... Сльози журавлів...
Один летить, а другий... Ти мовчиш?..
Я їх тобі у коси не заплів,—
Ти наді мною вже. Бо ти — летиш...

Віщує на вітер...

Віщує на вітер... Колючі удари...
Іржаві розкраплено всюди грудки.
Примерз окрай неба листочок до хмари,
Устромлено в сонце імлаве гілки.

І вечір навалює пасма спокою,
Байдужого, ніби гризотна жура,
Що все майорить і скака перед мною,
Неначе вовчиця шуга до Дністра.

Віщує на вітер... І я поспішаю...
А може, листочок лишила вона,
Примерзлий до самого він небокраю,
Як вісточка дальня, як ласка журна...

Ти не даруй мені...

Ти не даруй мені листівок більше,
На котрих пещені жінки
В ознобі димнім п'ють модерні вірші,
Збивають в твісті каблучки.

Ти подаруй мені лиш надвечір'я,
Широкий плескіт, шум в імлі,
Щоб так і не дізнавсь, куди забрів я...
(Хай поруч стогнуть кораблі!)

Щоб нам було всього, всього замало,
Стежки — врізалися в туман,
І щоб мене й тебе ізнов гойдало,
Несло — крізь клекіт — в океан!

Найкраще — не даруй нічого більше,
Я вже не жду тебе... О, ні!..
Я просто записав тепер ці вірші,
Які писати міг би в давні дні...

Ти приходиш у сни...

Ти приходиш у сни
Крізь тривоги мої й сподівання...
У снігу ясени
На алеї терпкого прощання.

І летить самота
Над снігами — і впину не знає.
Як те море, густа,
Як те море глухе і безкрає.

Ти приходиш чужа,
Зледенілі тримаю я руки.
Мов на вістрі ножа,—
Це прощання на вістрі розпуки.

Так чому ж ти у сни
Крізь роки і мої спогадання,
Як оті ясени,
Увійшла на алею кохання?..

За печаллю твоєю...

За печаллю твоєю печаляться руки мої,
А від радості ж то пламеніють уста,
А розчісуєш коси — потічки струмлять на плаї,
Де блукає в чеканні моя самота.

Не тобі розкажу — відпливає чужий корабель
Крізь Карпати і відшум смерековий п'є.
За печаллю твоєю візьме до далеких земель
Лиш зажурені руки. Не серце моє...

Може, скрута майне, так торкнися ти їх в чужині,
То й не виживе скрута, не виживе, ні.
Де зажура твоя, там і руки оті вогняні...
Ну, а серце... Давно не належить мені.

Маю жур...

Маю жур лиш для себе.
І маю вогонь самоти.
Маю землю і небо.
І провалля.
І сиві мости.

Розгойдалося небо.
Загойдалась земля вже стара.
Мов землі вже нічого не треба,
Ніби й небо — печерна кора.

Зашкарубло. Змертвіло.
Не ходить луна.
Одне одному насточортіло.
Все зміліло до дна.

Знаєш, чом так розверзлося небо,
Посивіли в проваллях мости?
Маю жур лиш для себе.
І маю вогонь самоти...

Може, ти упадеш...

Може, ти упадеш на дорогу розлитим світанням,
Затривожаться пилом прибиті стежки,
Де хлюпоче у груди, як в берег, оте щебетання,
Що на крилах несе молодії роки.

Я дарую тобі запізніле мое пламеніння —
Запізніле вітрило, що диха в росі.
Напинай свої нерви — для лету і весновіння —
І пливи, як народжене, в ширій красі.

Сипле ранок мелодії нашої вічної січі,
І бринить, як вітрило, єднання струна,
І лечу у твої волошково наповнені стрічі,
І згучить кожна стежка, як хвиля, до дна...

Телеграма

Од плес, птахів, рясного гаму,
Залитих травами дібров,
Хоч надіслав вам телеграму —
Її складав не я — Дніпро.

Як надвечір'я било в берег,
Вишневі сіяло вогні,
Підперезав мов кручі черес,
Спийняв потоки вітряні.

І зимно стало. Хвилям, птиці...
Від тиші, спокою. І тьми.
І я готов був вгомониться.
Та сплеснув Дніпр, немов крильми.

І понесли стемнілі хвилі
Дніпром розхлюпані вогні
На кручі — мерзли чорнокриллі —
На кручі — й тихли вдалині.

Од плес, птахів, рясного гаму,
Залитих травами дібров
Я надіслав вам телеграму,
Щоб рятували ви Дніпро...

Що з тобою, коханий...

Що з тобою, коханий,
Чому затуманений?
З моря вітер весняний...
Бруньки... І проталини...

І злітають стежини,
Неходжені, в пролісках...
І пливуть бригантини,
Як мрії, у полисках.

І прозорість, коханий,
Із тишею доброю.
А навкруг невпізнанне
Безмежжя, без обрію...

Все струмить далиною,
Імлою не вибите.
Лиш тобою і мною,
Та сонцем ще випите...

Загомніла діброва, защебетала...

Загомніла діброва, защебетала,
І до моря на крилах примарних той блиск понесла,
Де мене ти уперше світанком чекала,
Де від сонця краплини стікали, немов од весла.

Розливалися звуки блакитні й рожеві,
І підводили хвилі, й гойдали тугі береги,
Де стриміла, ніби вітрило, день при дневі —
Незбагненна й рвучка од розливої в плині снаги.

І торкнули шляхи, як вітрило, чекання,
А за обрієм ти — бо проміння, як весла, гребуть...
День при дневі роками ловлю те світання
І не можу його — незбагненне — до краю збагнуть...

Сумую за вами, вина ж це моя...

Сумую по дому, дружино моя,
За тихою ласкою, серцем, розмовами..
Ну, що без родини у світі цім я
З очима промінними, чорними бровами?

Від нені, від тебе, від доні я жду
На щире вітання, на ластівку-вісточку..
Стою, видивляюсь на сизу гряди,
На дальню дорогу — тонесеньку рисочку.

Холоне над гаєм вечірня зоря,
Замкнуто вже нібито три сторони світу.
І тільки одна пломенить, не згоря —
Родинного щастя, твого привіту.

Сумую за вами... Вина ж це моя,
Що тяжко мені між чужими розмовами.
Ну, що без родини у світі цім я
З очима премінними, чорними бровами!..

Ти для мене така

Ти для мене така — осипається віхола цвіту,
Як цілушки оті і як ласки оті,
І виносимо ми на далеку і вічну орбіту
Запорошену пломенем зустріч в житті.

Ти для мене така — ніби розплеск дощу весняного,
Як цілушки оті і як ласки оті,
Щоб зректися заручень із тими, що з світу глухого,
Бо мені ти наречена всім у житті.

Ти для мене така... Проростає і світло, і щебет,
Як цілушки оті і як ласки оті.
І нехай крізь роки запорошені, наче крізь небо,
Осипається віхола в нашім житті...

Мар'яна

Ах, гуляє Мар'яна, дуріє Мар'яна,
Відцуралися подруги й ближні її.
Не ото, щоб, як чіп, напивалася п'яга,
Просто страсті не може стриножить свої.

Був один чоловік, так прогнала до бісу!
Він із горя останнє манаття спустив.
Хоч і голову мав чолов'яга не лису,
Хоч Мар'яні оті витребеньки простив.

Ах, гуляє Мар'яна, і шуляться стрічні..
Вже і другий забутий пішов чоловік.
І святому набриднуть картання ті вічні,—
То під серце, то в душу, то прямо під бік.

А Мар'яна гуляє... Вернеться з роботи,
А робота — на базі верлює мішки,
І не зна, де подітись від тої скорботи,
Від якої сивіють і очі, й роки.

І кусає вуста ошаліла Мар'яна.
І не знає ніхто, як — безпутна — вона
Від горілки твереза і все ж таки п'яна
У вікні — у розхристі — стовбичить жахна.

І вихлюпує місячне світло із хати
На потріскані губи, на плечі в крові,
І на чуб той густий, і на чуб той крилатий,
І на очі його, як росинки, живі.

Смертно б'є канонада. І Одер гримкоче.
«Ось хлюпну йому світла. На берег звезду».
Тільки він не спинивсь. Навіть глянуть не хоче.
Лиш рукою махнув: «Будеш ждати — прийду!»

І здається Мар'яні, що ніч розладеться
І розколеться темрява і далина.
Ось до місяця тільки вона доторкнеться,
Від горілки твереза, від муки жахна...

Лист

— Якщо світла такого тобі ще замало,
Можеш сонця шукати в чужій стороні!..
Як тебе мое серце кохало!
Ти не бачив такого й у сні!

Облітають роки пелюстками бентежень,
Нас голублять і очі, і руки чужі.
Свої рани виносим на суд для обстежень,
Кладемо під безладдя ножі.

А для чого, для кого? Кому розказати,
Що по-іншому, може б, шуміло життя?
Тільки знає одна заклопотана мати,
Як страждає її сиротина-дитя.

А для тебе — немає нічого святого,
Ти щасливий в чужій стороні..
Навіть сина, синочка малого
Не стрічаєш — як він тебе — в сні...

Ти плачеш, ридаєш...

— Ти плачеш, ридаєш, а він не прийде,
Забув і тебе, і дитину.
По темних завулках сп'янілий бреде,
Шукає доступну дівчину.

Ти плачеш... Навіщо? Ридаєш... За ким?
За вірним, за другом, за мужем?
За серцем розбитим, чуттям молодим?
За нелюдом злим і байдужим?

Ти плачеш... Не треба. Хіба ж ти сама,
Хіба товариством забута?
До тебе повернеться дружба й весна.
— Так, плачу...

Нарешті — розкута.

Ах, дзвонять, дзвонять телефони...

Отак і серце захолоне,
І прийде старість на весні...
Ах, дзвонять, дзвонять телефони...
Ах, дзвонять, дзвонять... Не мені...

До Гориславича—дівчата,
Всі Гориславича зовуть...
Вночі десь пахне рута-м'ята
І засипають зорі путь.

Щасливий Гориславич завше,
Хоч сам не швець він і не жнець.
Бере, ні слова не сказавши.
Лишає всіх. Всьому кінець.

І бризка міць його мажорна.
І все йому, і все зруки.
Його ж машина возить чорна,
Не та, що ворон — навпаки.

І дзвонять, дзвонять телефони...
Ах, дзвонять, дзвонять ночі й дні...
Зоря пливе, зоря холоне.
Дівчата гинуть, бо хмільні...

Клятва

Я перейду усі мости,
Які попідривала ти,

І облітаю небо те,
Що сонцем зроду не цвіте.

І повернусь до тебе я,
Бо ти довіку не моя.

І прокляну, і піднесу
Твою невизнану красу.

Із мли, ненависті і зла
До мене знову ти прийшла.

Ну, що ж — поборемося ми,
Любов'ю станем проти тьми!

Рядки про старий вітряк

Не говори мені про почуття ніколи,
Бо я, немов старий вітряк, без крил.
Любов не втримаю ні ласкою, ні болем,
Бо я, немов старий вітряк, без крил.

Можливо, день, можливо,—другий рясно встане,
Та не злетить старий вітряк без крил.
І в очі сонячні майбутнього не гляне,
Бо не летить старий вітряк без крил.

Нехай навкруг струмує вічності напруга —
Не зашумить старий вітряк без крил.
І тільки раз, не від кохання,—ради друга,—
Змахне
І полетить старий вітряк без крил...

...Сльози

Чому сльоза гірка жіноча,
Чому пече, ятрить вона?
Чому сльоза п'янка дівоча?
І хоч сльоза, а все ж хмільна?

Куди не йду — вони зі мною,
І їхній щем, і їхній струм.
Ота — осяяна красою,
А та — захмарена від дум.

І жодна, жодна з них не тане...
Тому щасливий, мабуть, я.
Хоч вічне серце, серце в'яне,
Немов пита: «Чия ж моя?..»

Студентське року 1947

Шибя розбиті. Потріскані двері.
Вітер січневий в кімнату вліта...
Пушкінську пісню про милую Мері
Вічний студент бубонить не з листа.

Гори записок, конспектів, нотаток,
Збірники, виписки, мудрі книжки
Про революцію, про господаток,
Гамлета, Ліра, митця тайники.

Лампа витьмянює. Північ глибока.
Біга студент по кімнаті, співа...
Де ти, небачена, де, кароока?
Буйна нудьгує моя голова!

Часом раптово зупиниться серце.
Часом неначе залякнуть уста...
Сумно і тоскно. Враз сонячним скерцо
Мов озоветься глуха темнота.

Гей, ще не кінчено, бо й не почато.
Буде ще, буде і сміху, й тепла!
Вітер розвітрює снігом крилатим,
Ген розплескалася зоряна мла.

В сьйві, засніжена, коси-волоття,
Статися може — ввірветься вона,
Гляне, всміхнеться і сяде навпроти,
І защебече, неначе весна.

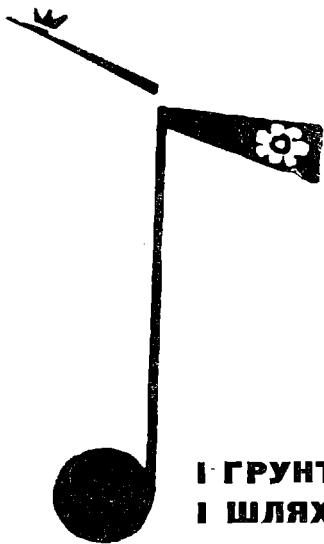
Поки ж у шибки, розхристані двері
Диха морозом гульлива зима.
...Пушкінська пісня про милую Мері
З вічним студентом у вічність зліта.

Не знаю, як і що й до чого,
А тільки ти, а тільки ти..
Говорять, мало для земного
Щастя. Мало для мети.

Говорять, треба для ідеї —
Стремлінь, бажань. Та — вселюдських.
«А ти за нею. Лиш за нею.
Безкрилий сам. Бо сам — з мілких».

Не знаю, як і що й до чого..
А тільки ти, а тільки ти —
Початок щастя вселюдського,
Вінець вселюдської мети!..

**І ГРУНТ ДОБРА,
І ШЛЯХ РОБОТИ**

Хай же роду твоєму не буде в борні переводу,
Хай же слава твоя піднімає тугі паруси,
І пливе, і живе, і весніє для щастя народу,
Для розкутих століть, для людської краси!

Україні

Закипала піснями на вбогому лоні,
І родила орлів на звитяжному полі,
І, цнотлива в своєму вишневім безсонні,
Боронила красу, рятувала з неволі.

Ти єдина для мене од віку й до віку...
Будь від роду й до роду у цвіті і в силі.
Я тобою живу. Бороню яснолику.
І лечу над світами в твоїм многокриллі.

Перед монументом Кобзаря в Одесі

Ти прийшов — крізь паліччя, крізь рабство, крізь горя
знемоги —

До розкутих, майбутніх, до наших років
Із вогню, із борні, із народної муки й тривоги,
Із повстань, від нескорених К а р м а л ю к і в!

Здравствуй, Світоче наш, в переможному марші століття!
Над Вітчизною сяйва струмлять прапори,
І квітчається зерном і цвітом багате поліття...
Здравствуй, Світоче наш молоді пори!..

Хай же роду твоєму не буде в борні переводу,
Хай же слава твоя піднімає тугі паруси,
І пливе, і живе, і весніє для щастя народу,
Для розкутих століть, для людської краси!

Любові

Маю ніч для розради, для смутку, для бою...
Розпанахаю кожну клітину свою...
Я сьогодні планету квітчаю тобою,
На плацдармах безсмертя розп'ятий стою,

Бо такого добра не стрічали ще люди,
Бо такої краси не кували вони —
Я цілую тебе, бороню від огуди,
Воскрешаю твої нездійсненні сни.

Там, де вбивство й прокляття, звезду твої очі,
І блакиттю братерства я змію іржу.
В переможному марші лиш цвіт затріпоче —
І затопить ненависну мстивість чужу.

Там, де попіл і пустка, напоїш дитину,
І зведеться той велет життя і єднань,
І заручить він першу і другу країну,
І спаде назавжди вікова глухомань.

Я сьогодні звертаюся до тебе, любове,—
Притаїлась планета, вслухається ніч,—
Ось, бери моє серце, бери, чоркоброве,
І неси, і веди для братерства і стріч!

Пороша

Сергію Єсеніну

З білого неба сиплеться біла пороша...
Чуєш, Сергію, як дзвонить небесне крило?
Це розсипає прудкий листоноша
Наші листи на твоє білокриле село.

Сиплеться, сиплеться... Рясно. І волошково...
Дам тобі в руки березовий білий корець...
Пий і хмелій!..

Це ж твоя солов'їна мова —
Білі троянди залюблених вічних сердець!

Коли вертався Собінов додому...

Коли вертався Собінов додому,
В свою Москву, із Києва, з театру —
Скидав із пліч він і дорожню втому,
І спогади гасив, неначе ватру.
А згадувать було чого артисту:
Овацій вир, те біснування юне,
Яке котилося, гуло по місту
Мільйонноруке і мільйоннолувне.
А він мовчазно брив і брив Москвою,
Театр Великий ждав його натхнення.
І небокрай порошею м'якою
Його вгортав і пестив, ніби неня.
А він не міг в цю мить іти на сцену,
А він не міг співати пісню срібну...
І крізь акордів звихреність шалену
Він мову чув, йому чужу і рідну.
О, як співав він мовою тією,
Що над Дніпром — порубана — звелася!
Красою, силою. Немов зорею,
У тополінім сьйві налилася!
О, як він дихав нею, молодою!
Німів театр (Італія німіла...)
Вона ж вся, закосичена снагою,
Вона йому красу свою розкрила...

Присвята Арнадію Гайдару

Я звалився, упав,
на розстріляну землю упав...
Били в небо жита. Клекотіли гранітні зірки.
І гривасті іржали, мов сурми оті, серед трав,
І котили вогненні шторми од живої ріки.

І планета здіймала круте, почорніле плече,
В ненаситній жадобі світанку вдихала життя.
...Тільки горе гуде.

Тільки скін і поразка січе.
Тільки глушить відвагу і силу рубає виття.

І порубані діти мовчали!
Як ті матері,
Що розп'яті були на очах у своїх дитинчат...
Та ударив зненацька червоний сурмач на горі,
Так, що й ворог не встиг закричат!

І полоще знамено червоне.
Й земля устає.
І вихлюпує Дніпр, ніби сонце, наліті жита...
Крізь конання мое,
крізь безсилля болюче мое
Той сурмач дужокрил, той звитяжець життя проліта.

Все на бій. І на бій!

Грізна сурма хоробрих склика.

Від живого Дніпра, від святого Шевченка сурмить...

І підводить мене сурмача всемогутня рука,

І земля вже за мною життям і весною шумить.

Я стою на землі, що встеляє дороги хмільні,

Я стою на землі, що дарована цвітом мені,

Я стою на землі, бо крізь ночі мої і крізь дні

Пролітає сурмач.

Він і досі йще на війні!..

Присвята мамі

Хто прозирає очима простори,
Полям бредє, збиваючи роси,
Хто заломив жовті руки над морем,
Б'ється і тужить, голосить?

Хто, устаючи, лягаючи, дума:
Сина замучено, вбито;
Хто у душі, як в страшних Кара-Кумах,
Сіє на камені жито?

Зараз над пошестю, холодом, трупами
Хто виглядає, голосить?
Хто це над сказними, дикими муками
Серце Вітчизни підносить?

1943

Так де ж ті хлопці...

Росли красиві хлопці на землі,
Любили хмар багряні кораблі,
Солоний ранок, далини крило
І племенисте соняха чоло.

І стежку в степ — в нескошені хліба,
І стежку в сад — у росянистий цвіт,
І снилась їм гаряча молотьба,
І снився їм в плодах пропахлий світ.

Так де ж ті хлопці, чом вони не йдуть?
У срібний ріг навкруг ліси гудуть,
Мандрівок дальних пружне б'є крило
І дощик обціловує чоло
Листатих соняхів... І кораблі
Хмарин пливуть од сонця до землі.

І матері-Планеті сняться сни,
Не спалені пожежами війни...

Як на те — задрімало свавілля вітрів...
Кресонула гроза. І погасла навік.
Світ налився красою. Увесь подобрів.
І озвався він фарбами й струнами рік.

І здалося мені, що земля молода,
Що оце народилася щойно вона,
Що для неї чужа віковична біда
І незнана для неї війна.

І пішов я шляхами стрічати красу,
І вітали мене, і голубили теж.
Ніби знали — безсмертя життя пронесу
Від земних до небесних крутих узбереж.

Розмова з другом-поетом

Брате, друже мій, поете, ти підкреслюєш завжди,
Що творити пісню —

мука невтоленна до кінця,
Легше день в пустелі бути без цілющої води,
В Кара-Кумах поруділих без розливу вітерця.

Що ж, нехай... Не буду, друже, перекреслювать твій пал,
Сам належу до когорти,
що штурмує небеса...

Все ж давай-но запитаєм ми в туркменки Айджамал —
Скільки серця відбирає нею створена краса.

В'ється нитка пурпурова, і за тою ж — вогнева,
В'ється ниточка по фоні,
що безбарвний, мов піски...

Друже, пильно придивися,
як поволі вплива
Пісня фарб і строгість мислі з-під дівочої руки.

То гармонія — з безладдя, то — натхнення із труда,
Перемога — із любові,
що влітає Айджамал.

Дні за днями відлунають, ніби спінена орда,
І століття перемелять не один бентежний шал.

**Друже, вірю — хоч клаптинку збережуть гіркі віки,
А зустрине витвір — скрикне не один з нас, мов дитя,—
Твір злетів із серцем разом**

**з-під дівочої руки,
Як злетіло, забриніло вічне спраглості життя.**

**Станем мовчки, занімієм од вогню, що б'є з-під рук,
Встанем в святості суворій,
хоч в серцях — дев'ятий вал...**

**Поклянемося — ні слова про надсадну пристрасть мук,
Й поведе нас у століття мовчазлива Айджамал.**

*15 травня
Баку-Ростов*

Фірюзінські слов'ї

Каже дехто — застаріли споконвічні слов'ї,
Що поети випускають на знеможені рядки.
І, мовляв, в уяві тільки розспівалися гаї —
Слов'їні ж пересохли світанкові струмки.

Всюди виляски і свисти, істерія, круговерть...
І модерн, модерн по нервах розколисує нудьгу,
Бо в душі така ж пустеля, незаросіяная твердь,
Бо лише перед маразмом люди й сонце у боргу!

Я відкину теревені і дебати навісні,
І дорогою терпкою доберусь до Фірюзи,
Де світанки не світанки — розколисані пісні,—
Що від сонця, від троянди, від струмкової сльози.

І розкрилений, і юний, і красивий, як життя,
Не притишусь, не знудьгуюсь, не німітиму в борні,
Підніму в гіллястім небі, ніби правду, мов дитя,
Споконвічні, світанкові, слов'їнії пісні.

*14 травня
м. Ашхабад*

Роздум

Колеса стукають назад,
Колеса стукають частіше...
Вже — сорок. Вже й під п'ятдесят.
Уже і сто у серце дише.
Колеса стукають назад...

А щира далеч пізнання
Отого світу, що струмує
І сипле цвіт. Не навмання
Веде тебе. Веде й нуртує:
А щира далеч пізнання?

І буде сто. І знову сто.
І промайнуть швидкі століття.
Та не загубиться ніхто
На злих зупинках лихоліття...
Та не загубиться ніхто.

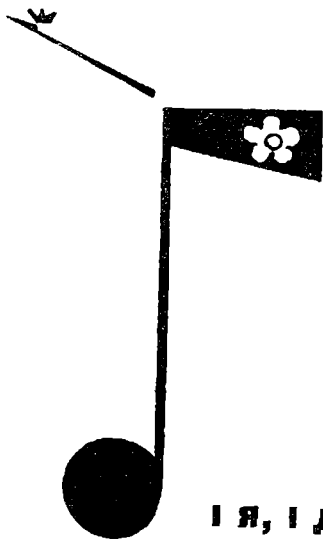
О, насолодо пізнання,
Нерукотворна муко плину!
Когось вже старість зупиня,
Примерхлу вже несе годину...
Когось вже старість зупиня.

Колеса стукають назад,
Колеса стукають частіше...
Роки ідуть не на парад,
Та пізнання у серце дише,
Як і тоді — лише в стократ.

Благословляю вічний рух,
І ґрунт добра, і шлях роботи,
І тополиних весен пух,
І злість буденщини, як цноти.
Благословляю вічний рух!

Раз мислю я, то я — росту,
То я — і розквіт, і боління.
На калиновому мосту
Мое вертається горіння,
Бо мислю я, бо я — росту.

Які світи, які роки!
Так не лишай мене, пізнання,
Бо це ж зовуть років гудки
У цвіт, у плин, в жарке стрічання.
...Бо це ж зовуть років гудки!

І Я, І ДОЩ...

І розкинув я руки. І хмари хапаю.
І по хмарах, по хмарах — із броду у брід:
То лечу біля сонця, то в сонце пірнаю,
То громи розкидаю. Аж сиплеться цвіт.

Жовтий лист, вітру свист,
В ластовинні вода,
Де канава, де міст,
А де прямо біда.

Уперед — очерет,
А назад — болота.
Навіть смуток бере —
Все сльота і сльота!

Сиза мла облягла,
Затуманила світ.
Тільки пісня вела
Через плавні та брід

До села, до тепла,
До твоєї душі...
Розступилася мла,
І лягли комиші.

І зустрів, обігрів
Мене юності друг
Синім сяйвом з-під брів,
Щирим потиском рук...

Тче зима килими...

Тче зима килими, а для кого, питаю,
Ця тоненька сосна, цей сріблистий ставок?
Тільки свисне й замре вітровисько з-за гаю,
Тільки хрусне синенький веселий льодок.

Та рудесенька білочка вимчить на стежку
І очицями мудрими світ прозира.
А давайте спитаєм її, пильностежку,
Та кого ж це вона вигляда з-за Дніпра?

Мабуть, того хлопчину, що з нею поскаче
Від сосни до сосни, від гілля до гілля.
Хоч наскачеться він, тож такого побачить,
Що й не мріялось вам розглядіти здаля...

Він не те, щоб холодний — він просто байдужий...
Він — це дощ-сніговик, що мороз перемиг...
Не візьме, не затисне він і не зав'юже,
І не ляже скалками вогнів на поріг.

І не хрусне гілками, не свисне в віконце,
І ніхто не озветься на поклик його...
Пам'ятай це, товаришу, й краще дотронься,
Візьмись, ухопись за летючий огонь,
Ніж ти маєш із ним подружить ненароком.—
Від маруди такої — ніщо не зійде.

...Сипле іскрами знову мороз світлоокій,
А навкіс йому — дощ збайдужілий гряде.

Задощило...

**Задощило. Розмокло. Краплини холодні.
Ми забрьохані сунем поволі.
По дорогах, неначе істоти безродні,
Бовваніють примарні тополі.**

**Скільки ми вже пройшли, а вірніше — зміснли...
Але все ж ми не гудим дорогу,
Хоч утома вливається в тіло знесиллям,
Воскресає гнітучу тривогу.**

**Аж імлисту завісу незрушної гладі
Ліхтарі розірвали веселі.
І, здалося, неначе тополі в безладді
Почвалали за нами в оселі...**

Липневої ночі

Завіяна сизими зорями,
Напоена сполохом гомону...
Як вперше, виходим із моря ми
На срібну дорогу розковану.

Полощуться трави метелиці,
Сколисують землю притишену...
І мелеться, мелеться, мелеться!—
На щойно доріжку залишену.

Лиш кроки відзвонюють спокоем,
Як парус, що снами зволожений,
Як шторм — за грядою широкою,
Що в місячних сітях знеможений...

Про жар-птицю...

Мені снились Майки.

Село моє миле.

Наша вулиця. Хата. Росянисті кущі.

Ходить ходором грім жовтокрилий.

І біжать — все ж то курячі — світлі дощі.

Потім —

злива із плавнів запахла вербою.

І запахла вся вулиця. І попливла.

І мене понесла, понесла над собою...

В коротеньких штанцях...

Без вітрил... Без весла...

А за мною пустився друзяка-собака.

Десь кувікають підсвинки. Мека коза.

І несеться сусіда, червоніший від рака,

Рятувати мене.

І стріляє гроза.

І розкинув я руки. І хмари хапаю.

І по хмарах, по хмарах — із броду у брід:

То лечу біля сонця, то в сонце пірнаю,

То громи розкидаю.

Аж сиплеться цвіт.

Так би вічно я плавав.

Та стрілась тополя,

Що на розі стояла, мов мама моя.

(Оце щойно прибїгла із страдного поля

На своє поглядїти хлоп'я).

Зупинивсь біля неї. Припав, як до ненї...

А навколо — ярїло, шумїло, пливло...

За копицями хмар — хмаровища зеленї...

І двигтіло, кипїло.

І рясно цвіло...

З дитинства

Немов гусиня, тепла піч...
У ситі — жовті гусенята...
На піч їх перенесли... Іч,
Яка сімейка волохата!

«Піль... піль... ю... ю...» Про що вони?
Чи кличуть їх солодкі трави,
Чи у земні, найперші сні
Влились озера і заплави?..

Чи неню ждуть вони свою?
Ох, буде ж весело гусині!..
«Піль... піль... ю... ю... Піль... піль...

ю... ю...»

Не затихає у хатині.

Ну, що тобі до мрій моїх...

Ну, що тобі до мрій моїх і справ,
До того, як живу, як дихаю, як творю?
Ніколи ти у срібний ріг не грав,
Ніхто тебе не ніс під парусом в зорю.

...А море пахне так світанком. Все.
Цілунком рути. І мене зове воно.
І вже пружне, легке несе й несе.
А може, завихрять, жбурне на млисте дно?..

Ну, що тобі до цього? Ти помовч...
Щаблі твої угору. Знають добре всі.
Немає впадин там. Немає корч...
Чи місце ж там живій, гіркій красі?..

Чи місце ж там летючим і терпким?
Ну, що тобі до мрій моїх і справ?..
Напнуто парус. Полюском різким
Польоту струм над парусом заграв...

! ●

Ми старіємо швидко. Лікуємось болем.
Не витримують нерви щоденну гризню.
Від пияцтва старіємо ми, як ніколи,
Від чужого байдужого духу-вогню.

Та раптово вривається юність забута —
І січе нас дощами, жбурляє сніги,
І бентежить нас дівчина, ніби та рута,
Повертає нам всі, що належать, борги.

Відчуваємо ніби, що вся колотнеча:
І сухотна гризня, і нудота, й вино —
Це якогось знамення велика предтеча,
І його воскресити нам знову дано...

В польоті

Під нами поле пропливало,
Під нами плескала ріка,
То нас за обрієм спиняло,
То нас жбурляло сторчака.

І чорт лише пізнає, де ми,
Куди несуть нас два крила!..
Простори, ніби хризантеми,
Цвіли. І танула імла.

І сипонуло сонце різко,
Сріблиста висіялась креш,
То дальні хмари-обеліски
Пливли до наших узбереж.

Іржавим шляхом...

Руде, затужавіле баговиння,
Розгойданих туманів хід повільний.
Якесь безсиле тоскне вітровіння,
Воно нудніше за політ свавільний.

Іржавим шляхом тягнуться машини,
Буксують, сіпають і глухнуть зично.
І я бреду в грязюці вже години,
Усе сприймаю знане, як незвичне.

Кричу до стрічних, проганяю втому,
Дівчині так, без умислу моргаю.
Мовляв, ось-ось дочапаєм додому,
Горілки вип'ю я, ти вип'еш чаю.

Машина сіпає, гурчить, голосить...
Зустрічні лаються: «Коли ж зав'южить?»
Туманні виснуть на березах коси...
Неначе десь за нами рідна тужить...

Чуеш — гухкає море,
Б'є в небесний поріг...
Ти палай, моя зоре,
І крізь ночі, й крізь сніг.

Завивають вітриська,
Стугонить далина...
Дальня зіронька блиска,
Та, що в світі одна.

Уклонюся далекій,
Уклонюся красі...
І піду я крізь клекіт
По сріблястій росі,

Що розбризкує небо,
Щоб не збився я, ні!..
Ти скажи: чи й для тебе
Зірка бризка вогні?..

І я, і дощ...

З рудих і галасливих площ,
Із міст ішов я прямо в дощ.

Ішов стежками і гаями,
Із травами ішов, з птахами.

І ніс пилюку і спекоту,
І нерозхлюпану скорботу...

Я задихався. І мілів.
Серед гаїв. Серед полів.

А дощ у гори біг бігцем,
З блакиттю вимитим лицем,

На сніжні жнівках, навпростець —
Поміж смерек і ялівець...

І я за ним. І я за ним,
Таким тоненько-голосним!

І обнімало небо нас,
І грім вігав нас раз у раз.

І ми згори на смуток площ
Упали знов. І я. І дощ...

Літній ескіз

...Прокльовує світло доріжку до ранку.
На кручі, немов паруси, ясени
Вдягають із сонячних струн вишиванку
І стелять за світлими тінями сні.

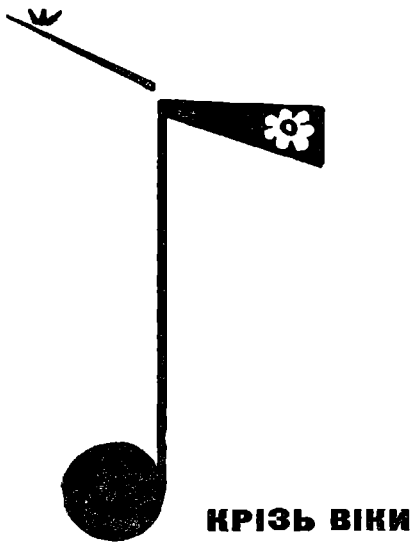
...Рясніє Дністер берегами дрімоти,
Поміж осокою гримкочуть жуки,
Не в силі знемога той грім побороти —
Втопила в жароті важкі каюки.

...Сполоскує вечір веселкові кручі,
І пурпур струмлять паруси-ясени,
Бо грозами пахнуть вітри кругойдучі,
Що плеснули раптом в знеможені сні...

Де бродять зустрічі...

Не треба крил, що в німоті сивіють без дороги,
Доріг не хочу, що лежать в самотині.
Мостами хай затиснуто стрімкі, гулки пороги —
З мостів здійматися судилося мені.

Як день летить! І падають тяжкі мовчання хвилі,
І сонця промені, як згук із тих доріг,
Де бродять зустрічі, як струм весни, орлинокрилі,
Де жар польоту сиву тишу переміг.

КРІЗЬ ВІКИ

— Хай він зірка, а ти легковажний юнак,
Свавільніший ти Адріатики злої.
І все ж хочу жити з тобою отак,
І, кохаючись,— вмерти з тобою!

ІЗ ГОРАЦІЯ

Помпею Вару

О ти, що часто йшов за Брутом
поруч мене
і небезпеки поділяв тяжкі
у нашім війську,
Квіритом хто вернув тебе
до бога отчого,
під небо італійське?

З моїх товаришів Помпей —
товариш перший.
З тобою коротали дні
не раз,
Волосся маззю ми
сірійською мастили.
З тобою і Філіппи пережив,
де щит ганебно кинув
при раптовій втечі,
коли зламали мужність,
і вояки Брута,
грізні вчора,
у ганьбі
схилили плечі.

Але Меркурій бистрий спас мене
заплаканого, в жасі,
вкрив туманом, ніччю
і переніс через ворожий стан.
Тебе знов закрутила смертоносна хвиля
й кинула в бурхливе море січі.

Тепер ти жертву дай Юпітеру належну
і, стомлений, спочинь
під тінню лавра мого,
й графинів не жалій,
наповнених для тебе,
ради повернення твого.

В полив'яні чарки
налий масійського міцного.
Пізнаєм забуття і радісний ми час...
А зробить хто
вінки із сельдеря запашного
і розілле духи з глибоких раковин
на нас?

Кого Венера головним відзначить на бенкеті?..
Я ж буду пити більш,
ніж в едонійця є...
Я радий розум втратити сьогодні,
бо повернувся друг,
бо друг зі мною п'є!

До Лідії

Г о р а ц і й.

Поки був я приемний і милий тобі,
Білосніжної шиї торкався лиш я,
Інший в очі твої не дививсь голубі,
Щасливіше я жив за царя персіян.

Л і д і я.

Поки ти до другої не йшов, не палав,
Я знатніше жила, ніж та Ілія з Риму,
Бо тоді іще Хлою не хтів ти, не знав.
З гордим іменем — Лідію мав за любиму.

Г о р а ц і й.

Володіє із Фракії Хлоя тепер,
На кефарі пісні вона грає мої,
Коли можна, за неї я б зараз помер,
Тільки доля лишила б живою її!

Л і д і я.

А мене обпалив непогасний огонь,
Що Калай надихнув: за кохання без крику
Двічі вмерти готова; лиш, доле, не тронь,
Збережи мого друга-турійця навіки!

Г о р а ц і й.

О, якби повернулася перша любов!
Поєднав би нас щирої пристрасті племінь,
Щоб русявою Хлою залишити знов,
Щоб для Лідії двері відкрити знайомі!

Л і д і я.

Хай він зірка, а ти легковажний юнак,
Свавільніший ти Адріатики злої.
І все ж хочу жити з тобою отак,
І, кохаючись,—
вмерти з тобою!

ІЗ КАТУЛЛА

Жити, Лесбіє, станемо ми і кохатись...

Жити, Лесбіє, станемо ми і кохатись,
А сердитих дідів поговори лихі
Мідяком дешевеньким будём цінувати.
Бо хоч сонце за обрій полине глухий —

Зійде вранці воно, а як згасне кохання,
То всі барви навіки погаснуть для нас.
То цілуй же мене хоч сто раз, без благання,
Двісті, тисячі й знову почни, хоч сто раз.

Аж до тисячі знов цілуватись ми будем.
А, як матимем ми тисячі на ліку,
Все змішаємо ми,—
Щоб не знали самі — рахувати не будем,
І, щоб хтось із лихих, визнавши лік, не огудив —
Скільки в нас поцілунків було на віку.

Той мені богові рівний здається,
Хто з почуттям своїм ладить.
Сидя навпроти, він чує, як лється
Сміх твій солодкий принади.

В мене ж ця хвиля чуття відбирає,
Лиш тебе, Лесбіє, стріну.
Навіть мій голос тремтить, завмирає
В першу бентежну хвилину.

Слово німіє, у жили гаряче
Полум'я лється невпинно,
В скронях дзвенить і на очі неначе
Ніч простягається тінно.

...Друже, Катулле, неробство — отрута,
Збуджує буйність та й годі,
Навіть багатих царів геть запута,
Щасним не стане в пригоді!

Плач, Венеро! Плач кохання хлопчик!
І, людино, плач-но, щира й мила.
У моєї любки вмер горобчик;
Як красу свою, його гляділа.
Вмер горобчик, що вона любила!

Не скупивсь на ласку він; преясну
Знав красуню, ніби нььку хлопчик.
На колінах в неї він так красно
Щебетав, стрибаючи, горобчик.

А тепер немає... Змовкнув щебет...
Не вернеться з мовчазного краю...
Не полине в синє небо...
Я підземну темінь проклинаю!

— Ти забрала нашу радість, втіху!..
Горе й нам, горобчику коханий,
Через тебе мила взнала лихо,
Очі вкрили сльози, мов тумани...

I

Ненавиджу й кохаю.
— Чому?— може, ти запиташ...
Не знаю, не знаю,
Хоч мучуся я і страждаю...

II

Мила говорить моя, що одружиться тільки зі мною вона,
Навіть нехай сам Юпітер її забажа — залицання дарма!
Віри не йму, хоч коханцю палкому коханка шепоче слова —
Варто ті клятви на вітрі писати, на легкій воді, що сплива.

Невдахо Катулле,
тобі не до речі робити дурниці,
Бо те, що минуло —
вважай ти —
навіки пропало.

Колись же, давно,
далина чарувала тебе
сонцелиця,—
Вчашав до коханої дівчини,
що дожидала.

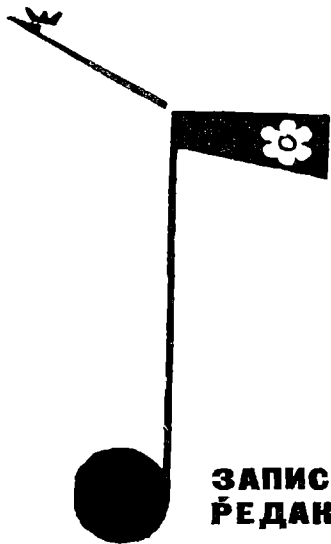
Ішов ти за нею.
А там відбувалися жарти жагучі,
Такі, що ні ти, ні вона
не могли б відгадати...
О, сонце для тебе світило
ярке і палюче!
Тепер — не бажає кохана...
Тож марно й благати!

Безсилий!
Не будь і нікчемним,
навіщо ловить невловиме?
Ти мужньо знеси все,
розумнику,
не похилися...

— Прощай же, дівчино!
Катулл не запросить
на гульби
любиму...

Сьогодні ти владна.
Майбутнього ж ти —
бережися!

Ти станеш страждати,
як жоден тебе не захоче узяти.
О, горе забутій!
Яке то життя в тебе буде?
Хто прийде до тебе?
Кого зачаруєш красою?
Чия ти?
Сама покохаєш?
І хто в тебе пристрасть розбуде?
Кого цілуватимеш ти
і чиї ти вуста покусаш?
А ти будь незламним, Катулле,
і горе тебе не здолає!

**ЗАПИСИ В ЩОДЕННИКУ
РЕДАКТОРА**

Все ж не лишаю я свого розп'яття,
Із дня у день шукаю хлопчача,
Який роздмухає Поезії багаття,
Великий син Шевченка і Франка.

Відповідь редактора товаришам-поетам

Трапляється, ви дорікаєте мені,
Що плідні марно трачу дні,
Просиджую над мертвими рядками,
Над стосами зів'ялих папірців,
Знеможений муробу до нестями,
Гірким продуктом ненароджених співців,

Що загартовані роками і боями,
В очах жадливих — друку ненасить,
І пруть вони, і клацають зубами,
Горлянку будь-кому готові прокусить,—

Все ж не лишаю я свого розп'яття,
Із дня у день шукаю хлопчика,
Який роздмухає Поезії багаття,
Великий син Шевченка і Франка.

Хіба наш край, наш степ розкутий,
Не годні породить співця,
Такого ніжного, як запах рути,
І пломінкового, як сонця?!

Я — на сторожі, я готовий, друзі,
Його направити в політ.
Серед байдужих — не залякне в тузі,
А обережні не затопчуть цвіт...

Сьогодні хлопець був у видавництві...
Такий високий, ніби вишка телецентра.
І я хотів йому заглянуть в очі. І не зміг.
Чоло його десь пробивало стелю. І палало.
Здавалося, що сонце там — у високості.
А сонця плин не кожному дано углядіть.

А руки в хлопця десь упали за Дністер.
(В садах шумів багрець. І пахло досяганням).
А ноги ніби вперлися на корабель-плацдарм.
І хлопець плив серед бентежних чайок.
І хлопець діставав на шоглах спілі зорі.
І хлопець дихав спрагою пізнання.

Тому нам стало трішки лячно. І зажура
Кімнату редакційну сповивала.
...Громохкі іскри падали на твори —
Сухі рукописи, як чорноморський степ у липні,
Сухі рукописи пісками кладовищ зашелестіли,
З романів, підготовлених до друку —
І вже прославлених — стікала піна.

А він гойдав кімнату редакційну
І вухо наставляв — отой радар недремний.
І руку він поклав мені на плечі.

І я аж зблід. І лихоманка вивертала душу.
І хотів колег на допомогу кликати,
А їх немов злизала вже огнем негода.

І я вже знав, що він поет від роду,
Що це приніс він перший твір,
Приніс на суд мені.
Мені. І більш нікому!
І я вже знав, що він слабкий,
Бо він вразливе серце має.
І я повинен, я — його благословить!
І я напружив нерви аж до тріску,
І я благословив його — отого дивака!
Колеги! Чуєте, кімната ходить ходуном!
Та що кімната?!
Світ гойдає!..

Літературному редактору

(Напівжарт)

**Чому ви вчора не дзвонили,
Чому ви вчора не зайшли?
Ах, «рятували» ви, «творили»,
Тягар обов'язку несли!**

**Якусь марудную брошурку
Знов переписували ви.
І стиль стругали, ніби цурку,
Автура мов без голови.**

**На біса сушите натхнення,
Автуру тягнете?.. Куди?
Не подзвонили... Це знамення,
Що недалеко до біди.**

**А так пахтіло море знову.
І вечір ждав. І не тікав.
І слухав я пташину мову
І горобців, і милих гав!**

**От з вами б ми і доручили
Редагувать їм ту муру,
Самі б до ранку пробродили
На кручі. Може — і в яру...**

Погляньте, як тополя дише,
Погляньте, як пливе роса,
Як хвиля плідний світ колише —
Чекає нас він, не згаса.

А ви все творите... Для чого
Комусь натхнення віддали,
Тривогу серця весняного
І моря творчії вали?..

Провина

І знову гамселить редактора преса,
Що вийшов роман — аж заціплює зуби
Од немочі, цвілі, нудьги і безладдя.

І знову директор на раді й нарадах
Востаннє редактору каже: «Дивіться,
Я змушений буду позбавить роботи...»

І знову редактор ночами заснути не може,
І сіпає руки, і сіпає ноги,
І розпач за серце, горлянку хапає.

Аж десь на четверту добу од безсилля,
Ридання вривається спогад,
Мов кадри із фільму мигтять. І іскрять...

Був хлопець як хлопець — підмайстер-тудяга,
Його телебачення в світ понесло,
А радіо виступ для всіх передало.

Місцева газета замітку його помістила.
(Найкращий писав журналіст за тудягу,
Підмайстер з дитинства терпіти не міг писанини).

І як воно сталось, що протягом року
Підмайстер в письменники вийшов, скажіте,
Скажіте редактору ті, що гамселять його?!

(А десь кораблі, що від ран заніміли у доках,
Чекають на руки, підмайстра чекають,
І марять про шторми, про плинні дороги).

Друкарки — аж пальці меткі позбивали —
В чотири руки друкували до свята роман,
Бо чули, що всі не діждуться його...

І знову гамселять редактора преса,
Що він провозився із автором твору,
Та й так не зумів НАПИСАТИ за нього!

Лист колишнього редактора поезії з того світу

По телебаченню, по радіо сьогодні
Читали лист із того світу...
Аж пурпуровими ставали телефони,
Так городяни сперечались між собою
Про того дивака, що все-таки достукавсь,
Не з Марса, не з Венери — з того світу!
А лист отой знайшли у видавництві,
Його й прислав туди поезії редактор,
Тепер уже колишній... Ні, безсмертний!..

«А як це трапилось, що я «во цвете» літ
Залишив вас, колеги, друзі, побратими?
Я не згорів од тої білої, горілки...
Ви добре знаєте, що брав я молоко,
Іще й — кефір... Ну, в спеку — квас і воду.
І авторів, коли виходили книжки із друку,
Уперто й послідовно обминав,
Хоча вони й ганялися за мною!
І шашлики без мене поїдали.
Я з дому брав шматок батона, трішки масла,
Траплялося — цукерки, пиріжок...
І в тридцять років згорбився надміру,
Бо все читав рукописи щодня —
То відставник свою інтимну лірику приносив,

А то стара актриса згадувала дні,
Коли вона лежала в люльці на Фонтані,
А поруч жив Купрін. І чув її він писк,
І, навіть, згодом бачив, як на горщик
Її садила няня... Все читав!

Ні рецензенту не давав, ні другу по роботі,
Заради економії... Читав. І плакав. Сам.
І тільки дома батечко журився:
— Ну, що з тобою? Чом так пожовтів?
Поглянь, стара, не син — жовтяк, та й годі!
Й сусіди дивувались, що робота панська,
А так засушує і тіло, і красу.

Я не жалівсь. Не дивувався. Лиш снилось,
Що кожно мить киплю в папері я,
А він вихрить — шорсткий, сухий і чорний,
Заліплює мій зір, і крок мій, і єство.

І хтось дзвонив і вимагав: «Уважно
І чуйно підійдіть до твору ви.
«Розгін у дірку» написав товариш,
Що був і зас., і зав., і вище — був!»
І я читав. І першило у роті.
Тремтіли руки і білів язик.
І випадало й так ріденьке і тонке волосся:
Рядок — волоссячко, рядок — воно...

Аж загойдався поверх другий — автор подзвонив:
«Ну як? Ну що? Давайте, друже!

Тираж ми забезпечимо. Тираж — пайдьоть!
Одне оце тривожить дуже —
Папір — ні к бісу! Підведе!

Ви знаєте, що наш папір не вічний.
По сотні літ — і книжки вже нема —
Розсиплеться... Куди ж то дивиться наука?
Он там на Заході, папір, мов криця!
Чого це твори мусять погибать?
А може, нам через дружка дістать?»

Замовкнув телефон. Творця не стало.
І я закляк: «О господи! Прости,
Якщо моїх терзань тобі замало —
Майбутні покоління порятуї!»

Я зрозумів — дістане він папір безсмертний,
Візьме в обценьки він мене
І надрукує твір «Розгін у дірку»
Із передмовою звияжця-генерала.
(Не витрима звияжець наступу творця).

І я схопив рукопис, у безодню скочив,
Й на тому світі царствую собі!

Граніт обтісую. І радісно мені,
Що врятував наступні покоління.
Нехай горю в бісівському вогні —
Щасливий, що паперу тут немає!»

Ах, жартівник! Листа такого надіслав...

Зміст

Оповідання

- 5 Пророк Хома
10 Людина космічного віку
18 Дядько
21 Оповідання майбутньої поетеси
27 Романтик
32 Чи не в цьому ж безсмертя...
Ти для мене така
39 Ні, я не заздрю багатству і славі...
40 Чи буває на світі таке...
41 Відшуміли сполоскані сполохи...
42 Не кури, не дими...
43 Відповідь на залицяння
45 Ну, що в тобі...
46 Хоч до мене зайшла...
48 Як добре, що поруч з тобою ідемо...
49 Хоч може дружбу нашу...
50 Не треба слів
51 А ваше волосся лилося...
52 Тихими крилами сплескує птиця...
53 Знаєте, туга буває на світі...
54 Ні, не сховаєш...
55 По весняній алеї
56 Листочків двоє...
57 Віщує на вітер...
58 Ти не даруй мені...
59 Ти приходиш у сні...
60 За печаллю твоєю...
61 Маю жур...
62 Може, ти упадеш...
63 Телеграма
64 Що з тобою, коханий...
65 Загомоніла діброва, защебетала
66 Сумую за вами, вина ж це моя...
67 Ти для мене така
68 Мар'яка
70 Лист
71 Ти плачеш, ридаш...
72 Ах, дзвонять, дзвонять телефони...
73 Клятва
74 Рядки про старий вітряк
75 ...Сльози
76 Студентське року 1947
78 Не знаю, як і що й до чого...

І ґрунт добра, і шлях роботи

- 81 України
82 Перед монументом Кобзаря в Одесі
83 Любові
84 Пороша
85 Коли вертався Собінов додому
86 Присвята Аркадію Гайдару
88 Присвята мамі
89 Так де ж ті хлопці...
90 Як на те — задрімало свавілля вітрів...
91 За широким столом
92 Розмова з другом-поетом
94 Фірюзинські солов'ї
95 Роздум

І я, і дощ

- 99 Жовтий лист, вітру свист...
100 Тче зима килими...
101 Він не те, щоб холодний...
102 Задощило...
103 Липневої ночі
104 Про жар-птицю...
106 З дитинства
107 Ну, що тобі до мрій моїх...
108 Ми старіємо швидко...
109 В польоті
110 Іржавим шляхом...
111 Чуєш — гухкає море...
112 І я, і дощ...
113 Літній ескіз
114 Де бродять зустрічі...

Крізь віки

- Із Горація
117 Помпею Вару
119 До Лідії
Із Катулла
121 Жити, Лесбіє, станемо ми і кохатись...
122 Той мені богові рівний здається...
123 Плач, Венеро! Плач, кохання хлопчик...
124 Ненавиджу й кохаю...
124 Мила говорить моя...
125 Невдахо Катулле...

Записи в щоденнику редактора

- 129 Відповідь редактора товаришам-поетам
130 Сьогодні хлопець був у видавництві...
132 Літературному редактору
134 Провина
136 Лист колишнього редактора поезії з того світу

21 коп.

К

